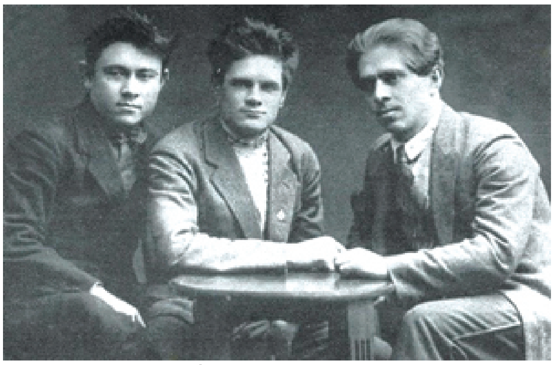

2021 елнын беренче январендә якташыбыз, атаклы татар шагыйре, татар совет поэзиясенә нигез салган шагыйрьләрнен берсе булган Һади Хайрулла улы Такташка 120 яшь тулды.
«Һади Такташнын татар поэзиясенен vсешендә йогынтысы гаять зур. Такташ vзенчәлекле һәм кабатланмас шагыйрь. Анын поэзиясендә татар һәм рус фольклорынын, Маяковский һәм Есениннын йогынтысы сизелә. Ләкин Такташ ияреп язучы тvгел. Ул vзенә аерым юл салып баручы шагыйрь», - ди Леонид Мартынов классик язучы турында. Бу чыннан да шулай. Доньяда бары тик утыз гына ел яшәсә дә, әдәбиятта мәнгелек урын алып тора.

Һади Хайрулла улы Такташнын тормышына һәм эшчәнлегенә караган топ даталарга кvз салыйк. 1901 ел, 1 январь Тамбов губернасы Спас оязе (хәзерге Мордовия республикасынын Торбеево районы) Сыркыды авылында туа. Башлангыч белемне әти-әнисеннән алгач, 1911-1913 елларда Пешлә (30 чакрым ераклыктагы) мәдрәсәсе шәкерте була. 1917 елда матбугатта беренче мәкаләсе басылып чыга. 1918 елнын 21 гыйнварендә Ташкентта нәшер ителә торган «Олуг Торкстан» газетасында «Торкстан сахраларында» дигән беренче шигыре донья кvрә. 1918 - 1919 елларда туган авылы Сыркыдыда баш-лангыч мәктәп укытучысы, китапханә модире, мәктәп советы әгъзасы булып хезмәт итә. 1919 (коз) – 1921 (яз) елларда Оренбург губкомы органы «Юксыллар сvзе» газетасынын әдәби хезмәткәре, жаваплы сәркатибе - секретаре, вакытлы мохәррире-редакторы булып та тора.
Нихаять, 1922 елнын козендә, Казанга килә. Татар театрында суфлер булып эшкә урнаша. Ә 1923-1924 елларда Һади Такташ «Чаян» журналынын жаваплы сәркатибе, «Татарстан» газетасынын әдәби хезмәткәре булып эшли. 1923 елда «Жир уллары трагедиясе» һәм башка ши-гырьләрдән торган беренче жыентыгы басылып чыга. Торле-торле басмаларда хезмәт итvе белән бергә (1926-1929 елларда «Азат хатын» журналынын жаваплы сәркатибе, 1929-1931 еллар - «Чаян» журналынын жаваплы сәркатибе, «Яналиф» журналынын редколлегия әгъзасы), поэзиясенен чәчәк аткан вакытында, «Давылдан сон», «Сагыну жырлары», «Такташ шигырьләре» исемле жыентыкларында урнаштырылган лирик-публицистик шигырьләр һәм «Мәхәббәт тәvбәсе» (1927), «Алсу» (1929), «Мокамай» кебек лирик поэмалары донья кvрәләр.1931 елда «Һади Такташ әсәрләре» дигән тулы жыелмасынын беренче томы басылып чыга. Якташыбыз 1931 елнын 8 декабрь коне тиф авыруыннан Казанда вафат була.

Һади Такташ турында замандашлары шулай дип язганнар. Нил Юзеев яза: «Такташ шигырьләре совет яшьләре йорәгендә тирән тамыр җәйгән. Бәхетле яшьлек жырчысы, патриот-трибун шагыйрь бvген дә безнен белән кыю атлап бара, гvзәл жырлары белән яна тормыш тозvдә катнаша». Ә Баязит Бикбай, башкорт язучысы болай ди: «Һ.Такташ... татар поэзиясендә ботен бер дәвер ачкан кеше. Чын татар поэзиясен боек Тукай тудырган булса, анын совет чорындагы югары кvтәрелешен... Такташтан башка кvз алдына китерve момкин тvгел. Ул- татар әдәбиятынын совет чоры Тукае, анын горурлыгы... Башкорт шагыйрьләре дә Һ.Такташ алдында бик зур бурычлылар... Андый шагыйрьләр, М.Горький сvзләре белән әйтсәк йоз елга бер генә туалар».
«Әгәр дә миннән: «Татар поэзиясендә шигъри донья тозегән шагыйрьләр кемнәр? » - дип сорасалар, мин берничә шагыйрьнен исемен атар идем, ләкин ин беренче булып - Такташны.
...Чын шагыйрь булу - зур бәхет, ә халыкнын Тукае, Такташы булудан да зур бәхет юктыр ул», - ди Ринат Харис.
Менә тагы шундый фикерләр яши. «Такташ безнен поэзиягә әлегәчә кvрелмәгән яна һава, югары художестволы яна ижат Иделе булып килеп керде. Без анын беренче чор ижатын коры социология сукасы белән буразналап vтәбез. Такташнын топ остазы - халык әдәбияты һәм безнен классика. Шулар белән бергә Гейне, Байрон, Пушкин, Блок, Есенин һәм Маяковский», - ди анын турында Хәсән Туфан.

Наилә НАСЫРОВА *эзерлэде*